

امکانات در نظر گرفته شود کارهای درخشانی روی صحنه می‌برند. یکی از دغدغه‌هایم در این سالها این است که اگر نمایشی موفق است باید در طول زمان، اجرایش تداوم داشته باشد و نباید محدود به سی اجرا بشود. حتی می‌شود روزی در هفته را به نمایشی خلاق و پر بازدید اختصاص داد که در کنار کارهای جدید در کل سال اجرا برود.

در دانشگاه هنر با چه هنرمندانی هم‌دوره بودید؟

جمال رحمتی و خیلی‌های دیگر. در آن دوره از ولادیمیر تاراسف کارگردان شهیر روس دعوت کردند برای تدریس به ایران بیاید. بسیار از ایشان آموختم. وی انیمیشن سنتی تدریس می‌کرد.

به چه دلیل انیمیشن را دنبال نکردید؟

تاراسف چون می‌دانست من تئاتر می‌باشم به من پیشنهاد داد در کارم به پانتومیم در شخصیت پردازی اهمیت بدهم و نمره ویژه‌ای برای این کار اختصاص داده بود. تمام پانتومیم‌ها را سر کلاس من اجرا می‌کردم و در بحث پایان‌نامه نظری از من خواست که روی تکنیک‌هایی متمرکز شوم که به تئوری بازیگری در انیمیشن کمک کند که همین موضوع پایان‌نامه کارشناسی ارشد من شد. در سال ۸۰ از پایان‌نامه دفاع کردم و یک وام ۴۰ میلیونی به خاطر ممتازی و شاگرد اول بودنم اختصاص پیدا کرد و تصمیم گرفتم به همراه هم‌دانشگاهی‌ها یک شرکت تولید انیمیشن تاسیس کنیم. اما به واسطه موقعیتی که برای همسرم برای تحصیل در فرانسه پیش آمد این کار نیمه تمام ماند.

اگر این سفر برایتان رخ نمی‌داد شاید الان در حوزه انیمیشن فعالیت می‌کردید؟

همینطور است. در فرانسه سال اول را به فراگرفتن زبان اختصاص دادم و دو پروپوزال انیمیشنی و تئاتری به دو دپارتمان تئاتر و سینما ارائه کردم. طرح انیمیشن دیر جوابش آمد و طرح تئاتری‌ام زود بررسی شد و به آن پرداختم و همه چیز دست به دست هم داد تا من بروم سمت تئاتر و در رشته تئاتر صحنه‌های ادامه تحصیل دادم.

در فرانسه در کنار تحصیل به چه کارهای دیگری پرداختید؟

توانستم در مدت اقامتم در فرانسه به چند حوزه بپردازم. بحث اول رشته تحصیلی‌ام بود و در کنارش استفاده از فضاهای فرهنگی و هنری و کتابخانه‌ها بود. در هر محله پاریس و یا شهر کان (مرکز استان نورماندی) کتابخانه‌های تخصصی کودک‌کان و نوجوانان وجود داشت. من روزهای چهارشنبه کوله پشتی به پشت علاوه بر کتابخانه محله خودم، به سایر کتابخانه‌های محلات هم سر می‌زدم و در حدود ۱۶ کتاب و ۸ عدد سی‌دی و ۵ مجله امانت می‌گرفتم تا هفته بعد و تحویلشان می‌دادم. مطالعه این حجم از کتاب و فیش برداری‌ها بسیار در اندوخته‌های امروزم مهم بودند و همین طور به واسطه رسته‌ام به عنوان کارآموز وارد مدارس مخصوص مهد کودک‌ها می‌شدم و شیوه تدریس معلمان که نود درصد بر اساس ابزارهای هنری چون قصه، نمایش و نقاشی بود؛ کمک زیادی به شناخت متدهای آموزشی نوین برای کودکان کرد.

در مستندی که از شما ساخته شده و چند باری از

شبکه مستند هم بخش شده پرسه و خیابان گردی شما در حوالی میدان انقلاب و کتابفروشی‌هایش جلب توجه کننده بود. این معاشرت و حضور در کنار مردم چه آورده‌هایی در کارتان دارد؟

شخصیتم اینطوری است و اهل ایزوله کردن خودم در خانه نیستم. اما بعد از کرونا و پیشینه سرفه‌های چهارده ساله من، دچار محدودیت‌هایی شده‌ام. ولی این شیوه خیابان گردی حتی در طراحی و کارم هم تاثیر داشت. در دهه هفتاد که کار اصلیم طراحی صحنه و عروسک بود. با خواندن متن پیشنهاد شده برای کار می‌رفتم بازارهای مختلف تهران... چهارراه سیروس، بازار اصلی و مواد و متریال‌های مختلف را می‌دیدم و کلی برای طراحی صحنه‌ام الهام می‌گرفتم. به طور مثال در نمایش «بی بی چلیچله» به کارگردانی حمید متکلم که تمام شخصیت‌هایش پرنده هستند، رفتم پل چوبی و با دیدن مغازه‌های نردبان‌فروشی ایده اولیه‌ام را گرفتم. شخصیت‌ها پرنده بودند و نردبان‌هایی که با سبدهای شمالی به عنوان برگ تزئین شده بودند؛ شد ابزار اصلی طراحی‌ام و کلی هم در میزانشن‌های آن کار تاثیر مثبتی داشت. شدیداً اهل جستجو و مشاهده‌گری‌ام. اول یک چیزی را کشف و بعدش با کمک آن اثری را خلق می‌کنم.

در زمانی که فرانسه بودید به صرافت اجرای تئاتر کودکانه نیفتادید؟

با یکی از آکادمی‌های پاریس در نمایشی از آنها طراحی صحنه‌اش را انجام دادم و البته در فرانسه بیشتر کارم تصویرگری کتاب‌های کودک بود و کاری هم با یک ناشر کانادایی به چاپ رسانیدم.

آیا این کارها برایتان بازده مالی داشت؟

در سال اول اقامتم حوالی ماه ژانویه آلبومی از نمایش‌هایی که طراحی صحنه‌هایشان را انجام داده بودم در کیفم گذاشته بودم و به خانه‌های فرهنگ مراجعه می‌کردم. در یکی از این مراجعات تعدادی آدم در مرکزی (خانه فرهنگ) مشغول برنامه ریزی برای کریسمس بودند و با دیدن کارهایم گفتند کارت عالی است و از فردا بیا و اینجا و بر ایمان یک نمایش کار کن. با کمک همسرم و خانم ۷۰ ساله‌ای که بعدها نقش جغد را هم بازی می‌کرد نمایشنامه «هدیه‌ای برای پاپونل» را نوشتیم. در مدت یک ماه با اهالی محل و عروسک‌های تن پوشی که خودم ساختم نمایشی رو کار کردم و توانستیم علاوه بر شب کریسمس در چندین مرکز دیگر هم کار را اجرا کنیم. و اما بازده مالی... واقعیتش این کار را بصورت داوطلبانه انجام دادم. وسایل برای ساخت از طرف مرکز خریداری شد ولی تمامی افرادی که در این کار بودند به شکل داوطلبانه کار کردند. من در فرانسه ۴ نمایشگاه نقاشی داشتم، یک کار حرفه‌ای با یک اکیف حرفه‌ای طراحی صحنه و ماسک کردم و کتاب کودک‌کی هم با یک ناشر کانادایی به سه زبان فرانسه، فارسی و انگلیسی چاپ کردم که هم تصویرگری و هم قصه آن به زبان فارسی و فرانسه مال خودم بود؛ ولی تمامی این کارها خرج دو ماه زندگی در فرانسه رو تامین نمی‌کرد و نمی‌توانستیم با این کارها زندگی را بگذرانیم.

اگر بخواهید سطح علمی دانشگاه‌های فرانسه را با سطح علمی دانشگاه‌های ایران مقایسه کنید به چه نتیجه‌ای می‌رسید؟

اصولاً در دانشگاه‌های فرانسه پرورش نظریه پرداز، منتقد برای فردی که در حوزه آکادمیک و نظری کار می‌کند، اتفاق می‌افتد و برای یادگیری فعالیت‌های هنری چون بازیگری، کارگردانی، فیلمسازی... مدارس عالی این وظیفه رو به عهده دارند. دانشگاه‌های ایران می‌خواهند دانشجویان هم در بخش نظری و هم عملی دارای مهارت بشوند و برای همین در زمانی که دارند نمی‌توانند به هر دو مسئله به درستی بپردازند و به نوعی دانشجویان باید هم پایان‌نامه نظری و هم یک پایان‌نامه عملی ارائه دهند. ممکن است خیلی از دانشجویان ما از پس هر دو کار بر بیایند ولی باید به جرات بگویم که نقش نظری در دانشگاه‌های هنری متأسفانه متدلوژی تحقیق و شیوه کار تحقیقی به درستی آموزش داده نمی‌شود و به نوعی پایان‌نامه‌ها معمولاً کپی کار دیگران است و به قول استادی پایان‌نامه‌ها مانند انرژي هستند و تولید نمی‌شوند بلکه از شکلی به شکل دیگر در می‌آیند. البته در سالهای اخیر دانشگاه‌های خصوصی ما از این فضا مقداری دور شده‌اند و فارغ‌التحصیلان مجبور به ارائه پایان‌نامه نظری نیستند و بیشتر روی کار عملی متمرکز هستند.

در سال‌های اخیر در شورای بنیاد نمایش کودک عضو

بوده‌اید. آیا حیثه وظایف این شورا به چاپ کتاب محدود می‌شود؟

باید اذعان کنم که پژوهش کار اصلی بنیاد نمایش کودک است. بنیاد نمایش کودک از گروهی پژوهشگر در زمینه تئاتر کودک و نوجوان تشکیل شده است. در حوزه تاریخ شفاهی کودک و نوجوان، بنیاد متولی اصلی است و با بیش از سی استاد این عرصه گفت‌وگو کرده و در قالب کتاب و زندگی‌نامه به ترتیب الویت در حال نشر آن است. تمامی اساتیدی که در حوزه کودک و نوجوان فعال بودند در این پروژه حضور دارند. مانند خانم پروانه باغچه‌بان، آقای رضا بابک، آقای رضا فیاضی، آقای بهرام شاه محمدلو، آقای منصور خلج، آقای کیانیان که در سری اول در نشر ثالث به چاپ رسید و در ادامه آقای بهروز غریب پور، مسلم قاسمی، عباس جهانگیریان و در جشنواره تئاتر کودک همدان امسال سری سوم با خانم سوسن مقصدلو، آقای احمد بیگلریان پیشکسوت تئاتر همدان و آقای حسن دادشکر رونمایی شد. امیدواریم که بتوانیم باقی مصاحبه‌ها را به زودی چاپ کنیم. یکی دیگر از اقدامات بنیاد چاپ ۶ جلد کتاب درباره نمایش خلاق با همراهی آقای داود کیانیان، منصور خلج، منوچهر اکبرلو، حسین فدایی حسین، رضا فیاضی، خانم اکرم ابوالعالی، و البته خودم انجام شد و در این مجموعه نمایش خلاق به عنوان فعالیت خلاقه و اثر انگشت هر نویسنده تعریف شده است.

به چه دلیل این تاریخ شفاهی به صورت تصویری هم وجود ندارد؟

این پروژه با همکاری مرکز اسناد کتابخانه ملی و بنیاد نمایش کودک انجام شد و به نوعی مصاحبه‌ها توسط آقای داود کیانیان و سپس آقای منصور خلج انجام می‌شد و متأسفانه در مرکز آن‌ها امکانات ضبط تصویری وجود نداشت هر چند اولین مصاحبه که با خانم پروانه باغچه‌بان انجام شده رو با امکانات شخصی خودم فیلمبرداری کردم.

اسم کتاب خودتان در زمینه نمایش خلاق در این مجموعه شش جلدی چه بود؟

«نمایش خلاق راهی به سمت تفکر و تجسم خلاق» اسم کتاب من در این مجموعه شش جلدی است که با انتشارات جهاد دانشگاهی در سال ۱۳۹۹ در آمد. البته در سال ۱۴۰۲ نیز با انتشارات مدرسه کتاب «صد بازی نمایشی برای دبستانی‌ها» را منتشر کردم که بر اساس بازی‌هایی بود که برای پسران در طول تحصیل طراحی کرده بودم و کتابی دیگری هم با نام «مقدمه‌ای بر آموزش خلاقیت نمایشی برای کودکان» با همین انتشارات مدرسه در سال ۱۳۸۵ منتشر کردم که الان به چاپ پنجم هم رسیده است.

از اینکه در این دوده تمرکز اصلی‌تان روی بسط و اشاعه نمایش خلاق است. آیا احساس رضایت دارید؟

قبل از رفتن به فرانسه هم نمایش خلاق دغدغه‌ام بود و بعد از بازگشت این روند را به صورت آکادمیک پیگیری کردم و مربیانی در سطح کشور (در حدود ۳۵۰ نفر بعد از کرونا) تربیت کردم که فعالیت موثری دارند و خود اینها هم شاگرد تربیت می‌کنند. تعدادی از این دوستان معلمین مدرسه هستند که بحث نمایش خلاق را به مدارس برده‌اند و تئاتر را سر کلاس درس برده‌ایم که نکته ارزشمندی است.

البته ایجاد این شرایط و وظیفه دفتر تکنولوژی وزارت آموزش و پرورش است که از آن غفلت می‌کند؟

همینطور است. موقعی که از فرانسه برگشتم طرح مدونی درباره این موضوع و استفاده از ابزارهای خلاقه و هنری در آموزش به آموزش و پرورش ارائه کردم که به جایی نرسید و متأسفانه حمایتی نشد و هر مدیری هم که استقبال می‌کرد تا پروژه بخواهد به سرانجام برسد آن مدیر تغییر می‌کرد.

در این نمایش‌های کودکانه اخیر به کارگردانی مریم معترف هم حضور موثری داشته‌اید؟

من سه کار با خانم معترف انجام دادم. نمایش «من و تو و رستم و شاهنامه»، «عروسی گشتاسب دختر رستم» و نمایش آخری «سفر شگفت انگیز کشتی نوح» که ویژگی هر سه کار طراحی و ساخت عروسک‌هایی با وسایل دم دستی و با شیوه ساده سازی بود و به نوعی در این کارها تماشاچیان کودک علاقه‌مند می‌شدند که با وسایل دم دستی عروسک بسازند و نمایش بدهند. کاری که به نوعی در نمایش خلاق هم به مربیانی که با دانش آموزان کار تئاتر می‌کنند آموزش داده می‌شود.